

природну, а напівприродну-напівштучну їжу. І це пов'язано не тільки з широким вживанням забруднених вод і екологічно неповноцінної їжі, але й в цілому з соціалізацією навколишнього деформованого природного світу [1].

Головна небезпека полягає не тільки в деградації природи, а й в нездоланності дисгармонії біологічних і соціальних ритмів життя людини. В ході соціальної еволюції організм людини все більше втрачає свою біологічну самостійність і відокремленість, включаючись цілком в соціальну організацію. Стале поліпшення соціального і економічного добробуту не може бути досягнуто без чистого повітря, води, їжі, а отже, без вживання першочергових заходів, спрямованих на збереження життя і здоров'я населення.

Література

1. Агаджанян Н.А., Северин А.Е., Торшин В.И. Экология человека в системе современного научного знания и глобальные проблемы человечества. //Вестник РУДН, серия Социология, 2002, №1. С. 74-94
2. Корчан Н.О. Особистісний підхід до здобувачів освіти під час навчально-виховного процесу/НО Корчан, ІВ Звягольська//Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини: матеріали міжнар. наук.-практ. конф./за заг. ред. проф. СВ Пилипенка.–Полтава: Астроя, 2020.– С. 103–106.
3. Хилько М. І. Екологічна безпека України: Навчальний посібник / М. І. Хилько. – К., 2017.

Подобівський С. С., Федошук Л. Я.
Тернопільський національний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського, м.Тернопіль

ЕПІДЕМІОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ НІМФ КЛІЩІВ ВИДУ IxODES RICINUS У ЗВ'ЯЗКУ З ЇХ ОСОБЛИВОСТЯМИ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ

У спеціалізованій лабораторії Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського протягом 2017-2019 років досліджувалися німфи і дорослі кліщі виду *Ixodes ricinus*, які були зібрані з людей. За результатами досліджень були здійсненні узагальнення щодо можливих закономірності у частоті нападів різних стадій кліщів на людей у різні місяці найбільшої активності. Також, усі зібрані кліщі піддавалися дослідженням на наявність в них збудників інфекційних захворювань. Отримані результати приведені в табл. 1.

Як видно із результатів, були отримані різновекторні показники. Проте певні тенденції все-таки проглядалися. Співвідношення кількості нападів німф до кількості нападів імаго щороку зростало. Частота нападів імаго на людей у весняний період була значно нижчою ніж у осінній. За даними досліджень видно, що частота нападів різних стадій кліщів обумовлена життєвим циклом цього виду кліща та здатністю забезпечити себе їжею. Очевидно, що високий показник чисельності німф у квітні – травні

обумовлений неможливістю завершити свій життєвий цикл восени, через відсутність хазяїна – живителя і необхідністю зимувати на стадії личинки або німфи.

Таблиця 1

Результати аналізу нападів кліщів на людей та їх епідеміологічного стану у 2017-2019 рр.

Параметри	Співвідн. німф та імаго	Зараженість німф	Зараженість імаго	Примітка
Роки, місяці				
2017	-	-	-	Ідентифікація кліщів ще не проводилася
квітень				
травень	2,2:1	48%	64%.	
червень	2,56:1	11%	15%	
вересень	0,74:1	35%	38%	
жовтень	0,21:1	20%	21%	
Середнє за рік	1,43:1	28,5%	34,5%	
2018	1,44:1	30%,	62%	
квітень				
травень	1,76:1	39%	65%	
червень	1,29:1	47%	40%	
вересень	0,89:1	0%,	22%	
жовтень	0,43:1	33%	50%	
Середнє за рік	1,16:1	29,8%	47,8%	
2019	6,25:1	16%	100%	
квітень				
травень	2,97:1	33%	50%	
червень	3,08:1	24%	25%	
вересень	4,5:1	56%	25%	
жовтень	0,94:1	33%	12%	
Середнє за рік	3,55:1	32,4%	42,4%	

Ті особини, яким вдалося завершити свій життєвий цикл восени, зимують на стадії імаго і навесні вони вже активні в цій життєвій формі. Відсутність живителя можна пояснити фактором незначної чисельності мишовидних гризунів, завдяки чому велика кількість личинок і німф не можуть продовжити свій розвиток.

Порівняльний аналіз епідеміологічного стану показав, що значна кількість німф, (від 34,7% до 47,8) які нападали на людей, були носіями *Borrelia burgdorferi sensu lato*, *B. miyamotoi*, *Anaplasma phagocytophilum*. Результати аналізу показали, що показник зараженості німф вказаними збудниками був дещо меншим за показник зараженості імаго. В порівнянні, протягом 2017-2019 роки ступінь зараженості німф зростав.

Переважає більшість імаго та німф були найбільш зараженими збудниками інфекційних захворювань у квітні-травні. Влітку цей показник знижувався, а у вересні спостерігався новий пік.

Висновки. Виходячи з результатів досліджень, бачимо, що частота нападів німф на людей значно більша ніж імаго у весняно-літні місяці, а восени спостерігається зворотна тенденція.

Епідеміологічний стан німф та імаго майже однаковий, проте здатність німф заражати людей, очевидно, значно менша, так як час їх живлення менш тривалий і вони можуть не встигати передавати збудників людині. Це питання вимагає додаткових досліджень.

Полів'яна О.А., Шепітько В.І.
Полтавський державний медичний університет, м. Полтава

РЕАКЦІЯ ТКАНИН ПЕЧІНКИ НА ДЕПРИВАЦІЮ ТЕСТОСТЕРОНУ У ВІДДАЛЕНІ ТЕРМІНИ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Дефіцит тестостерону може посилити пошкодження печінки, викликане ожирінням. Провідну роль у патогенезі відіграє збільшення виробництва активних форм кисню та зниження антиоксидантного захисту. Причина посиленого пошкодження тканин під час дефіциту тестостерону може також критися у зниженій активності антиоксидантних ферментів, таких як ізоформи супероксиддисмутази. Досі триває дискусія, чи може дефіцит тестостерону викликати патологічні зміни в тканинах печінки без додаткових патогенних впливів.

Метою дослідження було вивчення морфологічних особливостей печінки щурів та процесів продукування активних форм кисню та інтенсивності переокисного окислення ліпідів під час тривалої центральної депривації синтезу тестостерону, викликаної триптереліном.

Матеріали та методи. Експериментальне дослідження було проведено на 10 статевозрілих щурах-самцях. Тварини розподілені на 2 групи: 1 група – контрольна (5 тварин), 2 група – експериментальна (5 тварин). Тваринам 1-ої групи вводили фізіологічний розчин, 2-ої групи - диферелін (трипторелін) підшкірно 0,3 мг/кг маси протягом 180 діб. Тварин виводили з експерименту шляхом передозування кетаміну на 180 добу. Матеріал для дослідження готували, використовуючи стандартні методи гістологічного дослідження. Гістологічні зрізи досліджували за допомогою світлового мікроскопа Віогех 3 з цифровим мікрофільтром.

Усі біохімічні дослідження проводили в 10 % гомогенаті тканини яєчка за допомогою спектрофотометра Ulab 101.

Результати дослідження. На 180-й день експерименту спостерігалось ущільнення строми печінки щурів. Печінкові балки збільшені, потовщені. Жовчні протоки збережені, змін не виявлено. Центральні вени розширені, повнокровні в порівнянні з контрольною групою тварин. Синусоїдальні капіляри розширені і наповнені кров'ю.